PĚSTÍRNA PRO 21. STOLETÍ

Kdo se někdy zabýval mořskou akvaristikou nebo choval cichlidy velkých východoafrických jezer, nepochybně narazil na jméno ing. Hynka Dařbujana.

Autor mnoha článků, několika knih, přední český popularizátor mořské akvaristiky a iniciátor pravidelných seminářů "mořských" akvaristů je zároveň zkušeným praktikem, který se jako špičkový chovatel etabloval již koncem sedmdesátých let (mimo jiné rozmnožením do té doby pouze dovážených *Altolamprologus calvus nebo Petrochromis trewavasae*). V devadesátých letech se pak navíc (jako by nestačily nové dovozy čerstvě objevených forem afrických cichlid) začal zabývat ještě úplně novou disciplínou - již zmiňovanou mořskou akvaristikou. Do té doby byl chov mořských živočichů v naší zemi na okraji zájmu a orientoval se spíše na ryby a bezobratlé živočichy z Jadranu. Ing. Dařbuján se stal poradcem a zřizovatelem mořských akvárií a později i majitelem importní stanice mořských živočichů. Dnes patří jeho firma HD CICHLID AND MARINE CENTRE mezi špičky na našem trhu.

Chovu afrických cichlid se ale majitel firmy stále věnuje. Jeho pěstírna a importní stanice patří podle mého soudu k nejlepším v republice. Pojďme se do ní podívat.

Současné chovné zařízení je umístěno v samostatné jednopodlažní budově s plochou střechou, která umožnila využití denního světla procházejícícho světlíky ve stropě. Přirozené sluneční světlo nejen rozzáří barvy ryb, ale ovlivňuje i jejich zdravotní stav a ochotu se množit.

Do pěstírny lze vejít buď přes kancelář, nebo přímo z nákladní rampy. Už samotný pohled dveřmi naznačuje, že nejde o nějakou pěstírničku v kočárkárně. Do dálky se táhnoucí řady akvárií mají obsah kolem 50.000 litrů...

Návštěvníka hned na první pohled zaujme nepřítomnost stojanů. Vlastně nepřítomnost čehokoliv kovového, snad jen s výjimkou ventilů u přívodu vody a v elektroinstalaci. Hynkovy slavné "skleněné stojany" jsou vlastně zvláštně lepená, na sebe umístěná akvária. Boční skla nekončí u horní hrany nádrží, ale jsou protažena nahoru o cca 25 cm. Na nich je přilepena další podobná nádrž až do výšky čtyř pater. Bočnice spodní nádrže tedy nesou váhu všech nádrží nad sebou.

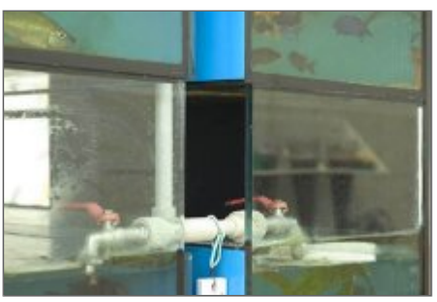

Detailní záběr prodloužení bočních skel. Výhody tohoto systému jsou nasnadě - nic v pěstírně nerezne, při dnešních cenách železa jde i o významnou úsporu při pořizování fundusu. Vše se snadno čistí i dezinfikuje, navíc tato konstrukce téměř nezabírá prostor. Musím se přiznat, že když jsem o "skleněných stojanech" slyšel poprvé, běhal mi z toho mráz po zádech, ale při pohledu na sílu skla a zjevnou funkčnost systému jsem si na

originální koncept rychle zvykl.

Kov nenajdete ani pod spodní řadou nádrží, které spočívají na betonových prefabrikovaných tvárnicích používaných obvykle jako uliční obrubníky.

Devadesát centimetrů široké uličky mezi stojany nabízejí dostatek prostoru pro pohodlnou manipulaci při čištění, krmení nebo lovení ryb. Kdo má v pěstírně uličky užší (např. 70 cm jako autor reportáže), dokáže tuhle zdánlivě zanedbatelnou drobnost ocenit. Širší ulička navíc propouští více přirozeného světla i do spodních pater.

Vzhledem k velikosti celého chovného zařízení je už nezbytné mít další pomocníky. Na rozdíl od mnoha velkochovatelů, kteří do péče o ryby aktivně zapojili všechny členy rodiny, dal majitel své rodině svobodu a zaměstnává šikovné ošetřovatelky ryb. Ženské ruce jsou v pěstírně k nezaplacení - všude je čisto a pořádek. Práce je usnadněna různými zlepšováky, např. dvojcestným filtrem z bioakvacitu, který se pere sám při výměně vody a není nutno jej vůbec vyndávat. Tímto filtrem jsou osazeny všechny velké nádrže a díky němu nedochází k občasným kalamitám způsobeným obvykle vyjímáním a praním filtrační náplně.

Tmavá přední kapotáž, v pěstírnách této velikosti dost neobvyklá, má nejen zamezit případným zoufalým skokům ryb při lovení, ale slouží i jako komunikace mezi majitelem a zaměstnanci - u nádrží se zataženou kapotáží se ryby už nekrmí, jsou určeny k expedici a mají nucený půst.

Za poslední řadou stojanů se podél celé stěny táhnou schodovité velkoobjemové rezervoáry, v nichž dochází k temperování vody, k sedimentaci cizorodých látek z vodovodního řadu a přirozenému vyprchání chloru. Při pohledu na stojany z mírného nadhledu člověk vnímá světlost, vzdušnost, účelnost a moderní provedení celého zařízení.

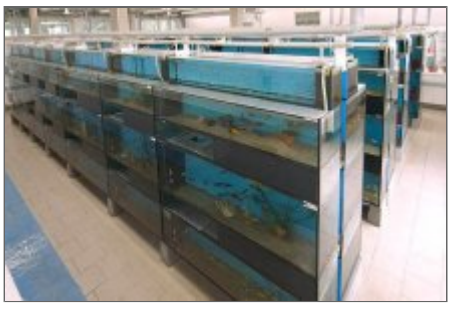

Dostatek světla je zajištěn světlíky probíhajícími v ose uliček mezi nádržemi. Pod světlíky je navíc v celé délce ještě rampa umělého osvětlení, na níž se střídají osvětlovací tělesa s vrtulovými ventilátory zaručujícími mírné proudění vzduchu. Součástí velkorysého technického řešení jsou přirozeně i výkonné odvlhčovače.

Přívod tlakového vzduchu a vody k nádržím je řešen standardně, kdo ale navštívil víc pěstíren, dobře ví, že v samotném provedení jsou velké rozdíly. Z obrázku je vidět, jak účelné a přehledné je vedení instalací.

Hlavní chovná hala a kancelář nejsou jediné místnosti v objektu. Kromě místností pro technickou podporu (elektrocentrála, zdroj stlačeného vzduchu, sklad přepravních boxů, mrazáky) je v jedné z dalších prostor odchovna s menšími nádržemi.

Mladí tlamovci jsou tu od opuštění tlamek rodičů v samostatných skupinkách, mláďata jiných druhů mají to štěstí a užívají si přítomnosti rodičů (například tanganjický druh *Neolamprologus falcicula (syn. cygnus)*. Zásadně se zde nepoužívají žádné inkubátory pro jikry a larvy tlamovců.

Protože odchovna je prostorná, jsou její součástí i nádrže s kolekcí tanganjických cichlid rodu *Cyathopharynx*. V současné době jsou tu dva druhy a pět různých barevných forem tohoto rodu.

Pro ukázku se mi podařilo vyfotit alespoň tři formy. Žádná fotografie ale nedokáže zachytit krásu těchto ryb na denním světle… Na záběru vlevo je *Cyathopharynx furcifer "Kabogo"*

A dole *Cyathopharynx foai "Moliro"* a *Cyathopharynx foai "Karilani"*

Další hektolitry vody, tentokrát v bazénech ve skleníku slouží jako rezerva pro případ mimořádně "plodných" týdnů (k nimž zřejmě v ideálních podmínkách pěstírny dochází často). Také jsou zde chovány ryby rodu Aulonocara do plného zbarvení, neboť jsou pak mnohem prodejnější.

Ryby rodu Aulonocara žijí v jezeře Malawi o něco hlouběji než většina běžně chovaných tlamovců, tomu odpovídá i velikost jejich očí jako přizpůsobení horším světelným podmínkám. Samičky mají zpravidla šedé, stříbrné nebo hnědé zbarvení, zato krása samců bere dech. Následující záběry jsou jen "ochutnávkou" z množství druhů a forem v pěstírně.

Mezi známější druhy patří *Aulonocara stuartgranti* (foto nahoře) pojmenovaná po nejznámějším exportérovi ryb z Malawi, v tomto případě jde o modrou formu *"Ngara"*

Aulonocara sp. "Red rubin"

Aulonocara kandeensis (u tohoto krásného černého druhu se část vědců kloní k názoru, že se jedná jen o poddruh *Aulonocara maylandi kandeensis*)

Aulonocara sp. Eureka patřící do skupiny druhu A. jacobfreibergi

Aulonocara sp. Mamelela

Aulonocara sp. "Iwanda" Hai Reef

Lichnochromis acuticeps

Přestože se pěstírna zaměřuje především na tanganjické cichlidy, je nabídka tlamovců z Malawi neuvěřitelně pestrá. Ze skupiny velkých zástupců bývalého tribu Haplochromini mne zaujal tlamovec *Lichnochromis acuticeps* (foto nahoře) specializovaný na lov drobných cichlid skrývajících se ve škvírách mezi balvany na dně jezera. K tomu účelu se mu zvláštním způsobem prodloužila tlamka, která je navíc vychlípitelná. Zajímavé je, že po několika generacích v akváriu se při běžném krmení začíná u tohoto druhu tlamka znovu zmenšovat a ryby se začínají podobat zástupcům rodu Maravichromis, z něhož se patrně původně vyvinuly.

Fossorochromis rostratus

Cyrtocara moorii

Dalším zajímavým chovancem je modročerný *Fossorochromis rostratus* (foto nahoře vlevo). Samice tohoto druhu se v jezeře vyskytují ve velkých hejnech, typické je pro ně tmavohnědé mřížkování na stříbřitých bocích (vzor z podélných i příčných pruhů různé intenzity). Charakteristickým, běžně chovaným a přitom stále velmi oblíbeným druhem jsou tzv. "delfíni" - tlamovci *Cyrtocara moorii* (foto nahoře vpravo) s typickým tukovým hrbem na čele.

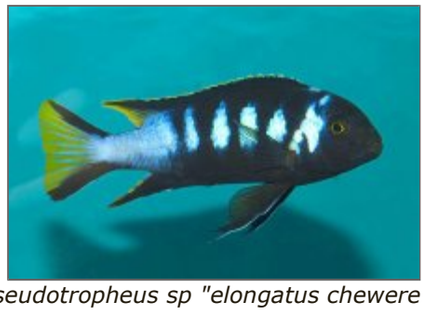

Pseudotropheus sp "elongatus chewere"

Jedna ze žhavých novinek z jezera Malawi - písečná cichlida *Lethrinops sp. "Red cap - Itungi"*

Placidochromis phenochilus

Astatotilapia nyererei "Ruti Island"

Pro druhy žijící v jezeře Ukerewe (Viktoriino jezero) je typické převládající žluté nebo černé vybarvení s kovovými lesky. Díky překotnému vývoji druhů v jezeře a dnešnímu stejně překotnému vymírání a vzájemnému křížení způsobeným změnou životního prostředí panuje trochu zmatek v druhovém určování ryb. Pro druh na záběru (nahoře napravo) se používá obchodní název Astatotilapia nyererei "Ruti Island", správné vědecké pojmenování je patrně Pundamilia nyererei.

Astatotilapia sp. "Yellow belly"

Enantiopus melanogenys

Dalším překrásným druhem je nedávno dovezená *Astatotilapia sp. "Yellow belly"* (foto nahoře nalevo). Nejpočetněji jsou v akváriích zastoupeny cichlidy z jezera Tanganjika. Nemá smysl snažit se o výčet všech druhů, za jiné uvedu množství forem Tropheus moorei i T. duboisi, nebo písečné cichlidy rodů Xenotilapia nebo Enantiopus. Pestré vybarvení samců *Enantiopus melanogenys* (foto nahoře napravo - celé hejnko) vynikne zejména při imponování, kdy se zvýrazní široké černé lemování prsních a břišních ploutví a žlutá hlava.

Altolamprologus calvus "Chisanse Yelow"

Cyprichromis sp. "leptosoma Jumbo" Kitumba albino

Ctenochromis hoorei

Eretmodus sp. "cyanostictus north Tanzania"

Spathodus erythrodon

Neolamprologus buescheri Kamakonde

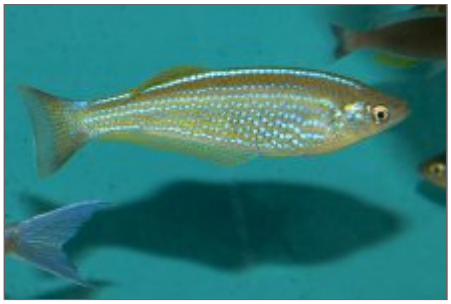

Lamprichthys tanganicanus

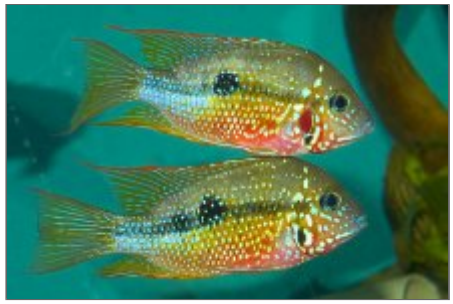

Thorichthys ellioti

Mezi cichlidami rodu Cyprichromis se prohání i velcí tanganjičtí halančíci *Lamprichthys tanganicanus* (foto nahoře vlevo). Zahlédl jsem i zástupce středoamerických cichlid, mimořádně barevné kančíky *Thorichthys ellioti* (foto nahoře vpravo), kteří jsou příbuzní známému kančíkovi červenohrdlému (Thorichthys (Cichlasoma) meeki), dosahují 15 cm a pochází z povodí řeky Papaloapán.

Ing. Hynek Dařbuján je člověk, který si splnil svůj sen. Dělá práci, která ho baví, živí a ve které je uznávaným odborníkem. V poslední době navíc opakovaně navštívil Afriku a v rámci expedic pozoroval, fotografoval a lovil cichlidy v jejich přirozeném prostředí, některé nové formy dokonce i dovezl. Ve své pěstírně se snaží vytvořit optimální podmínky pro aklimatizaci importovaných ryb a pro jejich množení. Při odchovech se zaměřuje na kvalitu . Zvýšená pozornost je zde kladena na výběr rodičů, kvalitní výživu a čistotu.

Webové stránky firmy vč. kontaktů naleznete na www.hynek-darbujan.cz.
Článek byl psán pro Akvaristu.cz.

Autor: Martin Rose